

Skyggeparlamentet

Mens president Mahmoud Abbas og den avsatte statsministeren Ismail Haniyeh kjempet om makten, har parlamentet nærmest abdisert.

AV TONJE M. VIKEN

Den 15. juni i år erklærte president Mahmoud Abbas unntakstilstand i den palestinske selvstyremyndigheten (PA) og avsatte den palestinske samlingsregjeringen etter nøyaktig tre måneder ved makten. Den umiddelbare foranledningen var en eskalerende væpnet kamp mellom regjeringspartiene Fatah og Hamas i Gaza.

Samme dag utnevnte Abbas tidligere finansminister Salam Fayyad (2002-2005, 2006) som ny statsminister, og to dager senere tok han den såkalte «kriseregjeringen» i ed i Ramallah. I Gaza nekter den avsatte statsministeren Ismail Haniyeh å gå av. Palestinerne har nå to regjeringer som begge beskylder den andre for å være ulovlige. Men hvor er det blitt av det folkevalgte parlamentet i dette bildet?

Fra folkefest til glemsel

Den nåværende palestinske lovgivende forsamling (PLC) ble stemt inn i det som lignet noe av en folkefest den 25. januar 2006. Valget var det første valget til PLC på ti år, det andre i selvstyremyndighetens historie. Det påtroppende parlamentet fikk blant annet i arv å videreføre arbeidet med en forbedret lov for domstolenes uavhengighet og en sårt tiltrengt nasjonal sikkerhetslov. Målet var å gi et lovmessig grunnlag for opprydding i et kaotisk sikkerhetsapparat. Behovet for slike lover viser seg i at dette punktet ble spesifikt nevnt i både Fangedokumentet og det politiske programmet til den nå avsatte samlingsregjeringen.

Faktum er at PLC ikke har vedtatt én eneste lov siden de ble valgt i 2006. Heller ikke har noen av ministrene stilt i

PLC for å gjøre rede for seg, tross gjentatte krav om dette fra ulike parlamentarikere. Blant årsakene er høyt fravær, en uhyre spent sikkerhetssituasjon og begrenset reisefrihet. Israel har siden valget gjennomført en rekke arrestasjoner, og per 10. mai satt 45 parlamentarikere bak lås og slå. Av disse var 41 fra Hamas og fire fra Fatah. Dette har bidratt til å gjøre det vanskeligere å oppnå høy nok fram møte til at parlamentet har kunnet være beslutningsdyktig, noe som krever at 67 av parlamentets 132 medlemmer er til stede.

Anklager om sabotasje

Det har gått både uker og måneder uten regelmessige sesjoner. PFLP-parlamentariker Jamil Majdalawi gikk i april så langt som å si at parlamentet bør gå av dersom de ikke klarer å avholde sesjoner som normalt. Men flere aktører hevder også at det høye fraværet har andre årsaker. Frustrerte parlamentarikere fra småpartiene har beskyldt både Fatahs og Hamas' blokker i parlamentet for å sabotere lovarbeidet. Kritikken kommer også fra egne rekker. Samlingsregjeringen fikk tillit med 83 mot tre stemmer i parlamentet, noe som viser at parlamentet fortsatt har potensial til å spille en rolle.

- Begge er redde for at den andre vil legge fram lover som går mot den andres interesser, sier Hassan Khreiseh (uavhengig), visespeaker i PLC til Reuters. Blokkene har klart å komme til enighet om ikke-bindende spørsmål som uttalelser som fordømmer israelske arrestasjoner eller byggearbeid nær hellige steder, men lovarbeidet har stått i stampe.

Kreisheh refser både Fatah og Hamas i PLC for å reise utenlands uten å gi pre-

sidentskapet beskjed. På ett tidspunkt var hele 32 parlamentarikere i utlandet uten å ha meldt fra på forhånd. Kreisheh anklager begge blokkene for å ha vendt PLC ryggen etter at de kom til enighet om samlingsregjeringen.

Tidligere PLC-medlem Azmi Shueibeh (Fida) kritiserer Fatah for å mangle parlamentarisk lederskap, men langer også ut mot Hamas.

- De tror det er en sammensvergelse mot dem, at parlamentet er et territorium der meningen er at de skal mislykkes. Særlig etter arrestasjonene. De har forstått at Rådet gir en mekanisme for kritikk av regjeringen, og at kritikk av regjeringen truer deres interesser, sier Shueibeh. - Det forrige parlamentet var en arena for endringer, men dette skjer ikke i dagens parlament.

Umulig å vinne

Med 41 av 74 parlamentarikere fengslet har Hamas 33 representanter igjen på fri fot, mens Fatah har 41. Det vil si at Hamas alene ikke vil kunne vinne avstemninger som krever flertall blant de som faktisk er til stede og stemmer, og ikke fra alle medlemmene som sådanne. Hamas har forsøkt å få gjennomslag for en ny lov som ville gitt PLC-medlemmer mulighet til å stemme via sin advokat, men har så langt ikke lykket i det.

Enkelte analytikere mener Hamas er redde for at Fatah skal utnytte det lave antallet Hamas-parlamentarikere og gå sammen med småpartiene om en endring av valgloven og innføre et rent proporsjonalt system istedenfor dagens blandingssystem. Dagens valgsystem, der halvparten av setene fylles gjennom proporsjonale valg, og halvparten fra dis-

9. februar: Hamas og Fatah signerer Mekka-avtalen om en nasjonal samlingsregjering.

15. februar: Statsminister Ismail Haniyeh går av og blir bedt om å danne en ny samlingsregjering.

15. mars: Ismail Haniyeh presenterer den nye palestinske samlingsregjeringen.

17. mars: Den palestinske samlingsregjeringen tas i ed. Israel sier de ikke vil ha forbindelser med den.

18. mars: USA sier de vil ha kontakt med noen av ministrene i den palestinske samlingsregjeringen.

20. mars: EU og USA anerkjenner ikke den palestinske samlingsregjeringen. Norges statssekretær Raymond Johansen møter Ismail Haniyeh i Gaza.

21. mars: USA vil skjære ned på støtten til Abbas fordi de frykter pengene kan nå Hamas. Kvartetten sier den internasjonale boikotten mot PA fortsetter inntil regjeringen anerkjenner Israel, gir akvall på vold og holder seg til tidligere inngåtte avtaler.

10. mai: 3 000 politifolk fra Fatah og Hamas innleder en stor sikkerhetsoperasjon i Gaza.

12.-13. mai: Væpnede kamper bare dager etter at sikkerhetsoperasjonen ble satt i verk.

25. april: Qawasme forsøker å gå av. Haniyeh nekter å akseptere oppsigelsen.

14. mai: Innenriksminister Hani Qawasme går av fordi han ikke får kontroll over sikkerhetsapparatet. Haniyeh aksepterer oppsigelsen.

15. mai: 500 Fatah-lojalister kommer tilbake til Gaza etter å ha fått spesialtrening i Egypt på Mohammed Dahlans ordre.

16.-17. mai: Nye kamper mellom Fatah og Hamas.

PLC i en særsejning etter at Mahmoud Abbas for andre gang utropte til nyvalg i PLC, den 17. desember 2006. Han har fortsatt ikke gjort alvor av trusselen, men i mellomtiden går PA på sin tredje regjering siden valget. (Foto: MaanImages/Fadi Arouri)

triktstlister, er svært gunstig for partier med høy grad av disiplin og relativt stor oppslutning. Det ga Hamas full pott i 2006, da de med 43 prosent av stemmene fikk 74 seter i parlamentet, mens Fatahs 37 prosent ga dem 45 seter. De øvrige 13 setene gikk til de mindre listene.

Hamas' frykt er ikke ubegrunnet. Sentrale elementer innen Fatah har forstått at systemet med distriktstlister ikke lenger er i deres interesse. Dersom Fayyad faktisk går til parlamentet og ber om tillit til den nye regjeringen, virker det svært lite sannsynlig at han vil få det. Regjeringen trenger et tillitsvotum fra over halvparten av parlamentets medlemmer. I så fall går det mot nyvalg. Ifølge en av Fatahs mange talsmenn, Abdul Hakim Awad, er Fatah allerede i ferd med å forbrede seg på dette. Sentralkomiteen i PLO har allerede gått inn for nyvalg – under et proporsjonalt valg-system.

Verken Haniyeh eller Fayyad har loven på sin side når de påberoper seg regjeringsmakt.

Utenfor loven

Både debatten om nyvalg og den nye regjeringen har fjernet seg langt fra spillereglene slik de er definert i den foreløpige grunnloven, Basic Law. Artikkel 45 av Basic Law gir presidenten rett til å avsette regjeringen, og det er ikke noe i Basic Law som tilsier at han trenger parlamentets støtte for å gjøre dette. Han har også anledning til å erklære unntakstilstand i inntil 30 dager, men dette gir ikke presidenten carte blanche til å utnevne en regjering under unntakstilstanden, slik han har fått støtte for. Artikkel 78 fastslår at dersom en regjering blir kastet, skal den like fullt fortsette sin administrative virksomhet inntil den nye

statsministeren har utnevnt en regjering og stilt denne fram for PLC.

Dette er også slik Basic Law blir tolket av fungerende PLC-speaker Ahmad Bahar, som skriver i et brev til Haniyeh at enhver regjering må ha tillit i parlamentet før ministrene kan tas i ed. Det vil i praksis si at verken Haniyeh eller Fayyad har loven på sin side når de påberoper seg regjeringsmakt.

Kommet for å bli

Likevel er det Hamas som sitter med flest kort på hånden, både konstitusjonelt og målt i rå styrke. Basic Law fastslår med all ønskelig tydelighet at parlamentet skal sitte i fire år og kan ikke oppløses under noen omstendigheter.

Abbas har i praksis satt Basic Law til side allerede – et eventuelt nyvalg blir bare ytterligere en omdreining på skruen. Men det er vanskelig å se hvordan det vil være praktisk gjennomførbart i Gaza uten at Hamas er enige – og dermed vil et nyvalg ikke annet enn bekrefte delingen mellom Gaza og Vestbredden.

Det er vanskelig å se hvordan man skal kunne hindre Hamas i å delta i eventuelle valg. Da Hamas gjorde inn-tog i de palestinske institusjonene i 2006, var det for å bli. De vil ikke lene seg rolig tilbake og akseptere en politisk prosess som ikke også inkluderer dem.

17-30. mai: Israelske angrep mot Gaza. 30 funksjonærer med Hamas-tilknytning blir arrestert. Det israelske sikkerhetskabinettet blir enige om å intensivere aksjonene.

7. juni: Kampene mellom Fatah og Hamas bryer igjen ut etter våpenhvilen fra 19 mai.

15. juni: Hamas vinner kontroll over Gaza-stripen. Abbas avsetter Haniyeh og erklærer unntakstilstand. Salam Fayyad blir utnevnt som ny statsminister. Hamas sier utnevnelsen er ulovlig, men at de vil samarbeide med Abbas.

17. juni: Abbas tar kriseregjeringen i ed.

18. juni: USA og EU vil normalisere forbindelse med den nye palestinske regjeringen som ekskluderer Hamas. EU sier de vil gjenoppta direkte bistand til PA.

24. juni: I det som blir sett som et forsøk på å få kontroll over Hamas' aktiviteter opphever Abbas NGO-loven ved et dekret og krever at organisasjoner søker lisens, mens de før bare har måttet registrere seg. Dekretet har tilbakevirkende kraft.

1. juli: Israel begynner tilbakeføringen av palestinske skattepenger til Salam Fayyads regjering.